

علم البیان
البلاغه ۲
«تشبیه»

تشبیه : تشبیه در لغت یعنی همانند سازی و اسلوبی را می گویند که در آن چیزی به چیز دیگر در یک یا چند صفت تشبیه شده به عبارت دیگر تشبیه عبارت است از بیان مشارکت چیزی یا چیزی در امری . و ارکان آن چهارتاست که به ترتیب عبارتند از:

۱- مشبه: امری است که تشبیه می شود .

۲- مشبه به: امری است که به آن تشبیه می شود . (این دو تا را طرفین تشبیه می گویند.)

۳- ادات تشبیه: به الفاظی گویند که امر تشبیه را برقرار می سازند. مانند: (الكاف - كَأَنَّ - مِثْلُ - شِبْهُ و ...)

۴- وجه شبه: صفتی است که بین دو طرف تشبیه مشترک است ولی در مشبه به ؛ روشن تر و قوی تر است. (این دو تا ممکن است هر دو در جمله باشند یا نباشند) (حذف شوند) .

مانند: الْفُرْصَةُ كَسَحَابٍ فِي الْأُمُورِ . // الْعِلْمُ مِثْلُ مَصْبَاحٍ فِي الْهَدَايَةِ . // أَنْتَ كَأَلَيْتُ فِي الشَّجَاعَةِ .
 تشبیه ادات مشبه به وجه شبه تشبیه ادات مشبه به وجه شبه تشبیه ادات مشبه به وجه شبه

*وجه شبه همیشه یا بصورت جار و مجرور است یا بصورت تمییز . مانند: رَسُوْلُ اللَّهِ كَبَحْرٍ جَوْدًا .

انواع تشبیه

۱- تشبیه مجمل : تشبیهی است که در آن وجه شبه ذکر نشود.

مانند: اسرَائِلُ كَحِیرَانِ .
 تشبیه ادات تشبیه مشبه به

الْعِلْمُ مِثْلُ الْمَصْبَاحِ .
 تشبیه ادات مشبه به
 تشبیه

۲- تشبیه موکد: تشبیهی است که در آن ادات تشبیه ذکر نشود. (حذف شود).

مانند: أنت لیتّ فی الشجاعة . // اسرائیل حیوانٌ اظهار .
 مشبه ادات تشبیه وجه شبه // مشبه مشبه به وجه شبه

۳- تشبیه بلیغ: تشبیهی است که در آن ادات تشبیه و وجه شبه هر دو حذف شوند.

مانند: أنتَ أَسَدٌ . // حَدَّكَ وَرَدٌ . // العِلْمُ مِصْبَاحٌ . // اسرائیل حیوانٌ .
 مشبه مشبه به // مشبه مشبه به

۴- تشبیه مُفَصَّل^۱: تشبیهی است که تمام ارکان آن ذکر شود و خصوصاً وجه شبه در آن بیاید.

مانند: اسرائیلُ کَحیوانٍ فی الإضطهار . // حَدَّكَ كَالْوَرْدِ كِیْنَةً .
 مشبه ادات تشبیه مشبه به // وجه شبه

۵- تشبیه مرسل^۲: تشبیهی است که در آن ادات تشبیه ذکر شود.

مانند: أنتَ کاللیتِ فی الشجاعة .

عبدالرحیمی